

Den næste sag på dagsordenen var:

19) Forespørgsel nr. F 64:

Forespørgsel til forskningsministeren og justitsministeren:

»Hvilke konsekvenser agter regeringen at tage på baggrund af udviklingen inden for kloningsteknologien?« Af Sonja Mikkelsen (S), Helen Beim (S), Henning Urup (V), Christian Mejdahl (V), Grethe Rostbøll (KF), Lene Espersen (KF), Kjeld Rahbæk Møller (SF), Margrethe Auken (SF), Henrik Svane (RV), Niels Højland (FP), Bent Hindrup Andersen (EL), Addi Andersen (CD) og Ole Donner (DF). (Forespørgslen anmeldt 18/4 97. Fremme af forespørgslen vedtaget 24/4 97).

Anden næstformand (Henning Grove):

Jeg skal gøre opmærksom på, at afstemningen om eventuelle forslag om motiveret dagsorden først vil finde sted i mødet i morgen.

Begrundelse

Sonja Mikkelsen (S):

I de senere år er der både i Danmark og internationalt forsket i kloning af pattedyr.

Kloningsresultaterne, der har været præsenteret i offentligheden, har været koncentreret om at klonе embryoner, altså i de allertidligste stadier, efter at et æg er blevet befrugtet.

Men her i foråret præsenterede skotske forskere et får, der er blevet til på baggrund af voksenkloning, altså hvor der ikke er tale om at sammensmelte arvemassen fra to individer, men alene at anvende arvemassen fra ét individ, en formeringsmetode pattedyr ikke kan levere ad naturens vej.

Fåret Dolly havde set dagens lys, og naturligvis vakte det international opsigt. Det gav også anledning til en offentlig debat og politiske reaktioner her i Danmark.

Dette radikale brud på formeringsformen for pattedyr rejser helt naturligt det etiske spørgsmål, om voksenkloning er en acceptabel måde at opnå ny erkendelse på set i sammenhæng med, hvilken erkendelse netop den metode kan give, som f.eks. ikkeembryonkloning kan, en form, der fortsat tager udgangspunkt i formering med baggrund i to individer.

Ny erkendelse er grundlæggende for denne verdens udvikling. Derfor er det også væsentligt, at forskerne har frihed til at gå efter de muligheder, de ser for at opnå ny erkendelse.

I disse år sættes der således meget ind på at få grundlæggende viden om livets opståen, om dyrets og menneskets genetiske sammensætning, fordi man forventer ad den vej at få mulighed for at helbrede sygdomme, der har vist sig at have udspring i genetiske fejl.

Kloning indgår som en af flere metoder til at formere en viden netop om livets opståen og generernes funktionsmåde, men erhvervelse af viden må ske på acceptable vilkår. Hvor går grænsen for acceptabel forskning? Et er forskning, noget andet er anvendelse af forskningens resultater. Det giver også anledning til en etisk stillingtagen.

I Danmark har vi for længst vedtaget, og det bekræftes igen på tirsdag, når lovforslag nr. L 5 om kunstig befrugtning vedtages, at kloning uanset form ikke må anvendes på mennesker. Vi har altså taget stilling til anvendelsen, når det gælder mennesker.

Med fåret Dolly er spørgsmålet også bragt på banen i forhold til pattedyr og dermed også i forhold til naturens husdyrproduktion.

Forskningsudvalget og Landbrugs- og Fiske-riudvalget blev hurtigt enige om at søge mere viden og få en nuanceret vurdering af kloningsteknologien. Det medførte en høring, som Teknologirådet arrangerede, der både belyste de forskningsmæssige perspektiver og de etiske aspekter. Med høringen blev der rejst en række spørgsmål, som der naturligt nok forventes svar på både fra forskerne og fra offentligheden. Derfor var der bred enighed mellem Folketingets partier om at stille denne forespørgsel til forskningsministeren og justitsministeren, til forskningsministeren, fordi det er forskningsministeren, der har den overordnede koordinerende funktion for den offentligt betalte forskning samt ansvar for det videnskabsetiske komité-system og Etisk Råd, og til justitsministeren, fordi justitsministeren har ansvaret for den lovgivning, der vedrører dyreværen, dyreforsøg og dyreetik.

Formålet er således at søge nogle svar på de spørgsmål, som er rejst i forbindelse med den aktuelle debat om kloningsteknologi og ikke mindst med høringen i Landstingssalen den 9. april i år om kloning af dyr.

Forespørgerne ser herefter frem til de to ministres besvarelser.

Besvarelse**Forskningsministeren (Jytte Hilden):**

Kloning er ikke noget nyt fænomen. Vi kender alle sammen enæggede tvillinger, der i virkeligheden er en klon. Og i planternes verden er kloning et kendt fænomen både i naturen og som led f.eks. i havebrug. Blandt mikroorganismer har vi kendt til kloning og produktion af monoklonalt antistof i cellekulturer igennem en hel del år.

Grunden til, at debatten om kloning blomstrer netop nu, er, at vi har oplevet voksenkloning, at man har brugt væv fra et voksent dyr, hvor vi tidligere har arbejdet med celler i fosterstadiet. Det drejer sig om teknik, men i høj grad også om følelser og etik. Det var derfor også de temaer, som blev vendt ved den høring, som vi just har hørt Teknologirådet arrangerede 9. april i år for Tingets Forskningsudvalg og Landbrugs- og Fiskeriudvalg, og det var en forløber for den forespørgselsdebat, som vi har i dag. Et af de spørgsmål, der er rejst, er: Skal vi forske i voksenkloning, og hvor langt skal forskningsfriheden i givet fald gå på dette felt?

Jeg er tilhænger af forskningsfrihed i den frie grundforskning, men samtidig tilhænger af, at forskningen sker under ansvar. Den enkelte forsker og forskergruppe skal stå ved sit ansvar. Forskeransvar hører tæt sammen med offentlighed omkring forskningen. Her er jeg glad for at kunne konstatere, at vores førende offentlige forskningsmiljø på det aktuelle område, Embryologisk Center, over for Tingets Forskningsudvalg og Tingets Landbrugs- og Fiskeriudvalg har meldt ganske klart ud, at man er både meget villig til at være fuldt åben om sin forskning og også har levet op til det hidtil.

Forskning i kloning kan give ny erkendelse gennem studiet af de processer, der har betydning for æggets tidligste udvikling. Jeg synes ikke, at danske forskere på forhånd skal give afkald på denne ny erkendelse. Restriktioner kan vi komme ind på, når vi taler om at ville anvende vores viden til produktion af dyr. Vi har i dag forskningsområder, hvor vi forsøger at give forskningsfrihed under ansvar og under opsyn. Her tænker jeg på den biomedicinske forskning og på rapporteringspligten i det videnskabsetiske komitéssystem. Vi har her en model at gå ud fra, hvis vi står over for et forskningsfelt, som vi ønsker at føre et særligt opsyn med.

Komitéloven indeholder en paragraf med et forbud mod forsøg på kloning af menneskelige individer, hvilket vil sige forsøg med det formål systematisk at fremstille ensartede kopier af et og samme individ.

Sundhedsministeren har fremsat forslag til lov om kunstig befrugtning m.v. En af dette lovforslags paragraffer indebærer, at der heller ikke må foretages behandling med det formål at fremstille ensartede kopier af et og samme individ.

Jeg føler hermed, at vi har styr på den humane kloning, og vi kan dermed begrænse problemstillingen til de højere dyr, husdyr og dyr anvendt i forbindelse med produktion af humanmedicin.

Jeg tror, debatten peger i retning af, at vi måske har brug for et nyt forum, hvortil rapportering om forskning i kloning på husdyr og brug af klonede dyr kunne rettes. Og her vil det være ganske naturligt i første omgang at se på et samspil mellem f.eks. Etik Råd og Det Dyreetiske Råd. Lad os se, om vi ikke kan kombinere deres særlige og helt specielle ekspertise sådan, at vi har et sted, hvor de opgaver, vi sætter os for, kan blive varetaget.

Kloningsdebatten er væsentlig for alle mennesker, og kloningsdebatten har derfor også en international vinkel. Vi kommer ikke uden om, at Danmark kun er en beskedent brik i det globale samspil. Derfor er et vigtigt, at vi fra dansk side arbejder med at få en international accept af nogle spilleregler på netop et område som dette.

Jeg forventer, at human kloning kommer på EU's dagsorden ganske snart, og her er og bliver den danske holdning helt klar: Vi støtter et forbud mod human kloning, og vi har allerede i dag et sådant forbud i dansk lovgivning. Debatten i dag og den dagsorden, der bliver vedtaget, vil bringe yderligere en politisk afklaring, måske sågar i løbet af dette år.

Justitsministeren (Frank Jensen):

Lad mig indledningsvis slå fast, at problemstillingen vedrørende kloning kun har meget begrænset berøringsflade til Justitsministeriet, og alene for så vidt angår dyr. Ved kloning af dyr sker der en rent teknisk udtagelse af æg fra dyrets æggeleder. Derpå en behandling og vurdering af disse æg i et laboratorium og endelig en genopsættelse af æggene i dyrets livmoder.

Dyreforsøgstilsynet under Justitsministeriet skal i visse tilfælde give tilladelse til udtagning og til genopsættelse af æggene, fordi der i hen-

hold til dyreforsøgsloven kræves tilladelse til forsøg, der må formodes at være forbundet med smerte, lidelse, angst eller varige men for dyrene. Derimod kræves ingen tilladelse til de processer, og det er de fleste i forbindelse med kloning, der foregår i et laboratorium, da de selvsagt ikke kan mærkes af dyrene.

Kloning er jo mest af alt udtryk for en teknik, der rejser en række spørgsmål af etisk karakter. Til behandling af de etiske spørgsmål på dyreværnsområdet er der inden for Justitsministeriets ressort nedsat Det Dyreetiske Råd. Rådet har i forbindelse med et offentligt møde den 3. juni 1996 under overskriften »Ethiske grænser for anvendelsen af bioteknologi på dyr« afgivet en udtalelse, der i overensstemmelse med overskriften bl.a. handler om kloning af dyr ud fra en etisk vurdering.

Så vidt jeg er orienteret, har der mellem formanden for Det Dyreetiske Råd, Peter Sandø, og formanden for Det Ethiske Råd, Linda Nielsen, været en kontakt, og de skulle ikke være afvisende over for, at de to råd i fællesskab afgav en udtalelse om kloning. Et sådant samarbejde kunne måske bidrage til, at hovedparten af de etiske aspekter, der relaterer sig til kloning, kunne blive medinddraget.

Uanset at kloningsspørgsmålet som nævnt kun har marginal berøring til Justitsministeriets ressort, vil jeg være helt indforstået med og finde det naturligt, at Det Dyreetiske Råd blev medinddraget i de etiske overvejelser, når det drejer sig om forskning i kloning og den debat, der her er rejst.

Forhandling

Sonja Mikkelsen (S):

Tak til ministrene for deres besvarelser og dermed bidrag til grundlaget for dagens debat. Begge ministre rammer klart centrale punkter i debatten om kloningsteknologien.

Som jeg ser det, kan debatten samles om tre hovedtemaer:

1. De etiske grænser for anvendelse og for forskning.
2. Åbenhed om forskningen og en måde at følge forskningen på.
3. Det internationale perspektiv.

Forskningsministeren beskæftiger sig netop i sin afslutning med det internationale perspektiv og lagde vægt på, at vi fra dansk side arbejder med at få en international accept af nogle spilleregler på området.

I Europa-Parlamentet har der været en debat netop inspireret af fåret Dollys internationale præsentation. Stort set alle deltagere i debatten efterlyste et internationalt initiativ. Fra WHO er der også peget på behovet for en international aftale, og Bill Clinton reagerede omgående på Dolly ved at stoppe offentlige forskningsmidler til humane kloningsforsøg. Danmark kan altså være foregangsland og sandsynligvis have succes med det.

På den baggrund er det oplagt, at et forslag om en motiveret dagsorden som resultat af denne debat bør indeholde en opfordring til regeringen om at arbejde for en international aftale om forbud mod kloning af mennesker og om regler for kloning af dyr svarende til, hvad vi får vedtaget i Folketinget.

Det andet tema vedrører åbenhed om forskningen både over for offentligheden og over for Folketinget, og det vedrører også spørgsmålet om, hvordan vi finder en metode, der kan sikre, at der i tide kan gribes ind over for udviklinger, der krænker samfundets etiske normer.

Forskningsministeren nævnte i sin besvarelse behovet for et organ, hvortil rapportering om forskning i og anvendelse af kloning på dyr kan rettes. Forskningsministeren pegede på, at det vil være naturligt at inddrage Etisk Råd og Det Dyreetiske Råd i overvejelserne herom, og justitsministeren anskueliggjorde i sit svar, hvordan Det Dyreetiske Råd i dag fungerer, men gav også tilsagn om, at man ville medvirke positivt til at inddrage Det Dyreetiske Råd.

Lægges ministrenes svar sammen med den usikkerhed, der herskede blandt indlægsholderne på høringen 9. april i år, vil det være vanskeligt for ikke at sige umuligt her i Folketinget i dag at anvise, hvordan de opgaver, der knytter sig til det her tema, bør løses. Derfor bør en dagsorden først og fremmest rumme en opfordring til regeringen om at arbejde med et forslag til en troværdig form og lægge det frem for Folketinget.

Hvad angår de etiske grænser er det vanskeligere umiddelbart at se, hvad svaret bør være. Der knytter sig mange overvejelser til at nå frem til et svar. Det er der ingen tvivl om at debatten i dag også vil vidne om. Udgangspunktet for de fleste er vel nok, at forskerne skal have lov til at forske, men det forpligter os jo ikke til at bruge det, de finder ud af.

Jeg vil her vælge at give de konkrete bud, som en række af partierne er enige om bør være elementer i en dagsorden, først og fremmest fordi

det er nemmere at tale ud fra konkrete formuleringer end drøfte etiske grænser mere alment.

Jeg skal derfor på vegne af Socialdemokratiet, SF, Det Radikale Venstre, Enhedslisten og Dansk Folkeparti allerede nu fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden

»Idet Folketinget konstaterer,

- at den bioteknologiske udvikling rejser etiske og miljømæssige spørgsmål om behandling af mennesker, dyr og planter, og
- at det er forbudt i Danmark at forske i eller anvende kloning på mennesker, opfordrer Folketinget regeringen til
- at sikre, at kloning på dyr udelukkende sker i forskningssammenhænge,
- at sikre, at forsøg med voksenkloning begrænses og således ikke resulterer i færdigudviklede individer,
- at sikre, at kloning på dyr ikke tages i anvendelse i husdyrproduktion,
- at arbejde for en international aftale om forbud mod kloning af mennesker og om regler for kloning af dyr svarende til de danske vedtagelser,
- at sikre åbenhed og information til offentligheden om den bioteknologiske forskning og om anvendelse af bioteknologi især vedrørende kloning og genmanipulation og
- inden udgangen af 1997 i samarbejde med det eksisterende råds-, tilsyns- og komitéssystem at finde en metode, der kan sikre, at der i tide kan gribes ind over for udviklinger, der krænger samfundets etiske normer, samt skabe grundlag for en fornyet debat i befolknings- og i Folketinget om de etiske grænser for forskningen.

Folketinget herefter over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 114).

De indledende konstateringer mener jeg ikke kræver yderligere kommentarer fra min side.

Den første opfordring til regeringen er at sikre, at kloning på dyr udelukkende sker i forskningssammenhæng. Det giver til gengæld forskerne frihed til at gennemføre den grundlæggende forskning i kloningsteknologi f.eks. som led i indsamling af viden om livets begyndelse, og det gælder både embryokloning og voksenkloning.

Den anden opfordring lægger en enkelt begrænsning på forskernes frihed, nemlig i forhold til, hvor langt de må gå med at eksperimentere med at fremstille kopier af voksne dyr. Forskerne kan hermed ubegrænset forske i voksenkloningsteknologien, når de blot afstår fra at udvikle det færdige individ, altså en kopigeneration af en udvalgt original.

Denne grænse er motiveret i netop det forhold, at man her skaber individer på en kunstig måde, idet naturen ikke selv kan frembringe pattedyr alene ved hjælp af ét dyr. Samtidig er det klart efter høringen 9. april, at det formentlig er mindre interessant erkendelsesmæssigt, og at der under alle omstændigheder er lang vej igen, inden man overhovedet vil være i stand til at lave disse eksperimenter.

Den tredje opfordring til regeringen er at sikre, at kloning af dyr ikke tages i anvendelse i husdyrproduktionen. Det betyder naturligvis ikke, at den viden, som forskningen giver, ikke må anvendes til gavn for husdyrproduktionen, det må den naturligvis, men det indebærer, at landmanden ikke kan have kopikøer i sin stald med malkekøer eller f.eks. kopisøer i sin svinstald, og det er ligegyldigt, om det er formering ved embryokloning eller ved voksenkloning.

Man skal i den sammenhæng heller ikke se bort fra, at det kan spille en rolle for forbrugerne. Nogle vil selvfølgelig stille spørgsmålet, hvorfor netop disse grænser foreslås, men det er først og fremmest ud fra en grundlæggende etisk holdning, der i sig rummer respekt for naturens mangfoldighed. Men det er en dynamisk verden, vi lever i, og derfor er det også vigtigt at få fundet en form, hvorpå forskningen kan følges, og som kan give grundlag for en fornyet debat her i Folketinget om de etiske grænser for forskningen.

Det er også vigtigt at få sagt til forskerne, at vi har brug for, at de er åbne om deres forskning og er villige til dialog om deres mål og metoder, men også får sagt, at vi er ganske klar over, at vi ikke endegyldigt kan sætte de etiske grænser. Vi er naturligvis villige til at lytte til argumenter for at flytte grænserne og vurdere det, der kan opnås ved at flytte grænserne, i forhold til det, man kan kalde for det etiske tab. Jeg tror, at hvert et prøvningsorgan også i sådan en situation vil spille en væsentlig rolle.

Den fjerde opfordring til regeringen er at arbejde for en international aftale. Det har jeg indledningsvis kommenteret.

Den femte opfordring er at sikre åbenhed og information til offentligheden om den bioteknologiske forskning, om anvendelse af bioteknologi og især vedrørende kloning og genmanipulation. Det er vigtigt at forebygge informationschok om forskningsresultater, som man internationalt oplevede det med fåret Dolly. Samtidig er en god formidling fra forskerne en forudsætning for, at befolkningen kan tage stilling til forskningen og dens resultater.

Den sjette og sidste opfordring til regeringen indebærer, at regeringen inden udgangen af 1997 skal præsentere et forslag til, hvordan vi kan følge den bioteknologiske forskning på en betryggende måde og på en måde, så vi har en chance for at sige fra, hvis vi finder, at metoderne, der tages i anvendelse, ikke er acceptable.

Samtidig skal det organ, der måtte blive resultatet, have til opgave at skabe grundlag for debatten i befolkningen om disse spørgsmål, men det skal også, og det vil jeg gerne understrege endnu en gang, skabe grundlag for en fornyet debat her i Folketinget om de etiske grænser for forskningen, det sidste i erkendelse af, at det, som jeg har været inde på, er en dynamisk verden, vi lever i, og vi skal altid være parate til at revurdere vore beslutninger. Med de svar, ministrene har givet i relation til dette problemfelt, er jeg overbevist om, at vi vil få et gennemarbejdet forslag i den kommende samling at tage stilling til.

Med denne uddybning af dagsordenens indhold skal jeg hermed anbefale samtlige partier i Folketinget at støtte forslaget, idet det afspejler den tradition, som vi efterhånden har fået opbygget, med en forsigtighed til en begyndelse og med en vilje til at se på argumenterne for at gå videre, en metode, vi både bruger, når det vedrører fremmede stoffer og miljøet, og som vi også anvendte, da vi tog stilling til genforsknin-gen.

Samtidig sikrer dagsordenen grundforskningen og forskerne den nødvendige frihed. Dermed har Folketinget både givet offentligheden og forskerne svar på de spørgsmål, som lå i luften efter høringen den 9. april, og det finder jeg er afgørende.

Anden næstformand (Henning Grove):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (Se ovenfor). Dette dagsordensfor-slag indgår herefter i forhandlingen.

Helen Beim (S):

»Ikke med fordomme, men med den allerstørste forsigtighed«, således kan man samlet udtrykke Socialdemokratiets grundlæggende holdning til dette meget omfattende og væsentlige emne.

For ca. ti år siden, da jeg selv startede i Folketinget og kom i Folketingets Miljøudvalg, var en af de første høringer, jeg var med til, en meget grundig og omfattende høring vedrørende genteknologi. Siden midten af 1980'erne er der både i offentligheden og her i Folketinget grundigt blevet diskuteret genteknologi, og vi var blandt de første lande i verden, der fremsatte lovgivning på dette meget omfattende område, og der har siden da været nok at bestille inden for området. Nu i 1997 er der yderligere inden for den bioteknologiske udvikling kommet et nyt, stort område på dagsordenen, nemlig kloning, og dermed er også yderligere forhold omkring genmanipulation kommet på denne nye dagsorden.

Det var, som det er omtalt igen og igen, fåret Dollys fødsel, der for den hele verden anskueliggjorde, at vi ikke alene står over for nye store, omfattende udfordringer, men står midt i dem, et dyr, som er en fuldstændig nøjagtig kopi af et andet, voksent dyr, et dyr, som er kommet til verden uden egen arvemasse fra en egen fader- eller moderdyr.

Det satte naturligvis en omfattende diskussion i gang i store dele af befolkningen, og for mit eget vedkommende kom jeg til at tænke på romanen »Joannas kloning«, som den engelske forfatterinde Fay Weldon skrev sidst i 1980'erne. Det er næsten 10 år siden, men også dengang var det et tankevækkende tema, som vi – det gjorde jeg i hvert fald – på det tidspunkt troede lå langt ude i fremtiden, men fremtiden kommer undertiden langt før, man aner det.

Også her i Folketinget, bl.a. i Forskningsudvalget, tog vi diskussionen op med det samme. Og jeg vil her på Socialdemokratiets vegne rose Teknologinævnet for den omfattende, gode, seriøse høring, der med ganske kort varsel blev etableret den 9. april. Både omfanget, niveauet og indholdet fortjener den største ros. Vi fik her mulighed for en ganske lang dag at høre om mange forskellige aspekter inden for kloningsforskningen. Og det er vigtigt med denne basisviden, for det er jo en viden og en forskning, som vil række langt, langt ind i næste årtusinde. Alene en enkelt sætning rinder mig i hu derfra: at man vil kunne slukke og tænde for generne i arvemassen.

Når man sætter ord som celledifferentiering, celleregulering og gendifferentiering på papir, så fortæller det os jo, at vi her står med elementer, der er knyttet til selve livets opståen. Og når disse ord så sættes over for de enorme muligheder, som man fornemmer kan ligge i en fremtidig produktion, bl.a. inden for medicin og måske – hvem ved – i en fjern fremtid også inden for husdyravl, er det oplagt, at Folketinget må bede regeringen om at igangsætte en lang række initiativer.

På høringen den 9. april blev bl.a. glidebaneargumentet belyst. Og jeg vil her tillade mig at citere Peter Kemp, som den pågældende dag fremsatte følgende: »Er forskellen mellem dyr og mennesker så enorm, at vi kan være kyniske over for dyr uden at blive det over for mennesker?«

Det er næsten umuligt at diskutere disse svære emner, som berører værdisæt både hos den enkelte og i samfundet som helhed. Det betyder nemlig, at såvel fornuften som følelserne vil præge vores stillingtagen.

I dagsordenen siges der nej til kloning inden for husdyravlen. Heri er Socialdemokratiet fuldstændig enig; for os berører det dyrs integritet, og der er måske også tale om, at det ville kunne medføre en stærkt centraliseret avl og en yderligere teknologisering af produktionen.

Men der er jo også et spørgsmål om kloning i forbindelse med medicin. Her er det jo emner som transgene dyr, man har oppe til diskussion. Et transgent dyr betyder jo, at man i dyrets arvmasse kan formere menneskegener, og man må i den sammenhæng sige, at vi i Socialdemokratiet foretrækker en egentlig helbredelse for sygdomme i stedet for en livslang, dyr medicin. Derfor er det væsentligt, at disse spørgsmål bliver diskuteret, og at der bliver fastsat regler herfor.

Der er også talt om, at kloning måske kunne redde truede dyrearter. Den tankegang, som ligger bag ved dette, må vi stærkt tage afstand fra. Det er jo egentlig, som om man vil komme med redningskransen, når det er gået galt. For os er det sådan, at truede dyrearter selvfølgelig skal sikres mod truslerne for at overleve.

At vi støtter forbudet mod, at forskere anvender kloning på mennesker er helt fuldstændig ufravigeligt for Socialdemokratiet. Og vi vil med den allerstørste omhu arbejde for, at dette ikke kun kommer til at gælde i Danmark, men at det hurtigst muligt bliver en omfattende international lovgivning, ja, vi ser det selvfølgelig gerne på globalt niveau.

Jeg har tidligere sagt, at vi støtter den grundforskning, der finder sted, fordi det for os er så utrolig væsentligt, at der til stadighed er mulighed for at danne ny viden. Men jeg må påpege, at når det drejer sig om skelsættende forskning, som giver anledning til væsentlige etiske overvejelser, så vil vi i Socialdemokratiet sikre, at der sker en åben debat i tide, således at offentligheden kan få indflydelse på den teknologiske udviklingsproces.

Der er jo i denne forbindelse også nogle risici, som det er væsentlig at pege på, f.eks. den biologiske mangfoldighed. Det er jo noget, man hører igen og igen: at værdien er så stor, at det, at der i arvmassen er en bred mangfoldighed, netop er det, der giver styrke for de enkelte individer.

Der er også rejst det spørgsmål, om det er muligt, at man med disse nye teknologier kan forestille sig, at der kan overføres sygdomme fra dyr til mennesker. Hvem ved?

Man kunne vel også tænke sig, at kloning af dyr kunne være et slags forstadium til kloning af mennesker.

Og yderligere: Hvad med spørgsmål i forhold til patentering? Skal det være sådan, at naturens frie goder efterhånden bliver private virksomheders ejendom?

Som sagt skal dette ses i global sammenhæng, og det er derfor, at vi fra Socialdemokratiets side helhjertet giver tilslutning til den foreslåede dagsorden. Vi har sat os det ambitiøse mål, at Danmark skal være et foregangsland. I 1980'erne var vi det ved at være blandt de første lande, som iværksatte lovgivning på hele genområdet; nu gælder det klonteknologien.

Henning Urup (V):

I Venstre er vi af den opfattelse, at nyttige teknologiske nyskabelser er til for at skulle bruges, men vi er også af den opfattelse, at det selvfølgelig skal ske efter nøje overvejelser om hensynet til etiske og miljømæssige aspekter.

Vores hverdag bliver mere og mere højteknologisk indrettet, og en stor del af vores omgivelser er resultatet af produktionsrobotter, informationsteknologi, bioteknologi osv.

Det er ikke kun sundt og godt, men også nødvendigt, at vi tager debatten her i Folketingssalen og forholder os til, hvad vi eventuelt mener at kunne drage nytte af, og hvad vi i det hele taget vil tage i anvendelse af forskningens mange nyskabelser.

Og det er der i øvrigt ikke noget nyt i. Allerede i 1902 havde Folketinget her i denne sal en heftig diskussion om, hvorvidt der skulle udstedes et forbud mod automobiler på de danske veje. Og selv om man indimellem kan få det indtryk, at nogle partier stadig har den holdning, så er det dog en kendsgerning, at bilen i dag for millioner af danskere er et nødvendigt redskab for at få hverdagen til at hænge sammen såvel i arbejdslivet som i fritiden. Dette blot være sagt for at minde om, at vi her i debatten skal være varsomme med ikke at afstumpe forskningen til et forstadieniveau, hvorved vi aldrig kommer til at se de muligheder, som senere kan vise sig at have en meget stor samfundsmæssig betydning.

For Venstre er frihed under ansvar et vigtigt perspektiv også i forskningsverdenen. Forskerne må have rimelige frihedsrammer i deres grundforskning, men samtidig forventes det så tilsvarende, at forskerne afsætter tid til at drøfte og overveje, hvilke forskningsprojekter der vil være i konflikt med samfundets etiske normer.

Uanset hvor snævre eller vide rammer vi måtte sætte for grundforskningen, er vi nødt til at appellere til forskernes etiske ansvarsfølelse, for det er umuligt for lægfolk at kontrollere, hvad der foregår i laboratorierne, og vi kan jo ikke have en forskningskyndig politibetjent til at kigge forskerne over skulderen i det daglige.

Kloning af mennesker skal fortsat være forbudt. Der er intet belæg for at ændre på det. Kloningsteknikken og den viden, der udspringer heraf, rummer dog måske nogle muligheder, som kan vise sig at have vital betydning for menneskeheden, og derfor bør vi holde døren åben, for at forskerne fortsat kan afprøve kloningsteknikken på dyr. Men teknikken skal udelukkende kunne bruges i forskningsmæssig sammenhæng og altså ikke i egentlig husdyrproduktion.

Dansk viden på dette bioteknologiske område bør fortsat befinde sig på et højt niveau. Det er vigtigt, at vi kan vurdere udenlandske forskningsresultater og tage stilling til de produkter, vi risikerer at få ind ad bagdøren fra udlandet. Derfor må vi ikke fjerne engagementet og videnstilen hos danske forskere ved at give dem for snævre rammer.

Forskning og anvendelse af bioteknologi foregår mange andre steder i verden, hvor normerne for etik, moral og miljøansvar er helt forskellige fra de danske. Det er derfor nødvendigt, at der hurtigst muligt tages initiativer til at

udarbejde internationale regler på dette område. Om det så bedst lader sig gøre gennem EU, Europarådet, FN eller noget helt fjerde, må være regeringens opgave at afsøge for så derefter at vende tilbage til Folketinget med en redegørelse.

På Teknologirådets høring her i Folketinget for godt en måned siden blev det nævnt, at vi burde have et rådgivnings- og informationsorgan specielt på området for bioteknologiske dyreforsøg. Jeg mener ikke, der er brug for flere råd. Danmark har i forvejen fire råd på dyreforsøgsområdet: Det Dyreetiske Råd, Rådet for Dyreforsøg, Dyreværnsrådet og Det Veterinære Sundhedsråd. Hertil kommer, at EU-Kommissionen har nedsat et etisk råd om bioteknologi, som Danmark selvfølgelig også kan trække på.

Omkring informationer og den folkelige debat har Folketinget oprettet Teknologirådet, hvis fornemste formål er at følge den teknologiske udvikling, herunder den bioteknologiske, og at give oplysninger til Folketinget og være igang sætter for den offentlige debat på netop dette område.

Der er ikke brug for flere organer, men i stedet bør de eksisterende koordineres og indrettes, så de kan løfte opgaver også på det bioteknologiske område, hvilket justitsministeren jo også nævnte.

Jeg skal hermed fremsætte følgende dagsorden på vegne af Henning Urup, Grethe Rostbøll, Kjeld Rahbæk Møller og Niels Højland:

Forslag om motiveret dagsorden

- »Idet Folketinget konstaterer,
- at den bioteknologiske udvikling rejser etiske og miljømæssige spørgsmål om behandling af mennesker, dyr og planter, og
 - at det er forbudt i Danmark at forske i eller anvende kloning på mennesker, opfordrer Folketinget regeringen til
 - at sikre, at kloning på dyr udelukkende sker i forskningssammenhænge,
 - at sikre, at kloning på dyr ikke tages i anvendelse i husdyrbrugsproduktion,
 - at arbejde for en international aftale om forbud mod kloning af mennesker og om regler for kloning af dyr svarende til de danske vedtagelser,
 - at sikre åbenhed og information til offentligheden om den bioteknologiske forskning og om anvendelse af bioteknologi, især vedrørende kloning og genmanipulation, og

– inden udgangen af 1997 i samarbejde med det eksisterende råds-, tilsyns- og komitéssystem at finde en metode, der kan sikre, at der i tide kan gribes ind over for udviklinger, der krænker samfundets etiske normer samt skabe grundlag for en fornyet debat i befolkningen og i Folketinget om de etiske grænser for forskningen.

Folketinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 115)

Anden næstformand (Henning Grove):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette dagsordensforslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Helen Beim (S):

Jeg vil gerne stille følgende spørgsmål til Venstres ordfører: Når man lytter til de to foreslåede dagsordener, er de jo meget ens på nær, at der i den dagsorden, der er foreslået af fru Sonja Mikkelsen på vegne af blandt andet Socialdemokratiet, er en linje, som hedder: »at sikre, at forsøg med voksenkloning begrænses og således ikke resulterer i færdigudviklede individer.« Mit spørgsmål er nu til hr. Henning Urup: Hvad er det, der gør, at Venstre ikke kan gå ind for dette?

(Kort bemærkning).

Henrik Svane (RV):

Det ligger lidt i forlængelse af den forrige spørger. Når hr. Henning Urup i sit indlæg omtaler, at vi efterhånden har udviklet et produktionsapparat, som gør brug af – sådan som jeg husker det – produktionsrobotter, som vel må være de dyr, vi har frembragt i vores landbrugsproduktion, så får jeg lyst til at spørge: Hvor langt vil Venstre egentlig gå? Hvor ligger den etiske grænse for, hvornår Venstre vil gribe ind i forhold til kloning af dyr og anvendelsen af dem?

Når hr. Henning Urup selv bruger ordet produktionsrobotter, så risler det koldt ned ad ryggen på mig, og derfor har jeg lyst til at få et svar på spørgsmålet om, hvor langt man vil gå, før man synes, man har overskredet den etiske tærskel.

(Kort bemærkning).

Henning Urup (V):

Til fru Helen Beim kan jeg sige, at jeg ikke ser noget problem i, at vi lægger begrænsningen lidt længere ude, giver forskerne lidt længere snor, end fru Helen Beim ønsker at give dem.

Jeg tror, at vi skal passe på, at vi ikke afstumper forskningen herhjemme til et niveau, hvor man ikke finder kloningsteknikken interessant at forske i, hvor forskerne ganske enkelt dropper den og koncentrerer sig om noget andet, for så vil Danmark stå tilbage med et forskningslandskab, der ikke indeholder kloningsteknik. Vi har ingen muligheder for at følge det, der kommer fra udlandet, og tage stilling til de resultater og produkter, de sender ind i landet til os. Derfor skal vi stadig væk i forskningen tage hele spektret med, men vi skal koncentrere det på forskningsområdet.

Med hensyn til produktionsrobotter – jamen det er muligt, at det løber koldt ned ad ryggen på hr. Henrik Svane, men han bruger dem jo selv i det daglige. Jeg siger ikke, at dyr er produktionsrobotter. Det er muligt, at hr. Henrik Svane opfatter dem som produktionsrobotter, men det er ikke det, kloningsteknikken nødvendigvis skal bruges til. Det er derfor, vi siger, at den ikke skal bruges i husdyravlen, for vi ønsker ikke produktionsrobotter. Dem er der ingen der har glæde af. Men det kunne være, der kunne vise sig nogle helt andre interessante aspekter i den kloningsteknik, som vi nu en gang kunne vedtage at udføre på husdyrområdet.

(Kort bemærkning).

Helen Beim (S):

Men så vil jeg da gerne uddybe mit spørgsmål til hr. Henning Urup. For det første, når man nu ser på den ene linje, så vil jeg gerne spørge, om hr. Henning Urup ikke kan uddybe, hvori forskellen består mellem, at man kan lave basisviden og det, at man ikke er interesseret i at få stalde, der er fyldt med ens dyr, nemlig kopidyr. Det er det, der var det centrale i spørgsmålet.

For det andet: Hr. Henning Urup kom ind på, at man fra Venstres side er nervøse for, at man herved kan hindre, at danske forskere kan forske i emnet. Det kunne være interessant, hvis der kunne komme nogle konkrete eksempler på, hvor det allerede nu finder sted. Jeg tror ikke på, at det er tilfældet, men jeg tror da på, at Venstres ordfører kan fremføre nogle eksempler, hvis det forholder sig sådan.

(Kort bemærkning).

Henrik Svane (RV):

Jeg fik ikke svar på, hvor langt Venstre vil gå i forhold til etikken, og hvor grænsen ligger i forhold til at klonе dyr og anvende dem. Og jeg bemærker mig, at man taler om husdyrproduktion.

Men det perspektiv, som jeg ser, er, at man vil tillade udvikling af klonede dyr og få dem ud på marken, eller hvor de nu skulle hen og stå – måske i laboratorierne, så man kan malke dem direkte ned i medicinglassene for herefter at sælge produktet. Mit spørgsmål er: Er det at gå for langt? Må vi få et svar fra Venstres ordfører, om det er sådan, at man forestiller sig, at kloningen skal kunne bruges til medicinproduktion f.eks.? Hvis det er tilfældet, så kan jeg levende forestille mig, hvordan multinationale selskaber inden for en kort årrække vil få patenteret ret meget, og så går der mange penge i det.

Selv om vi i mit parti ønsker, at vi i stedet for forsker mere i sygdommes årsager, betyder det naturligvis ikke, at vi ikke gerne vil være med til at helbrede mennesker, der har en sygdom. Vi mener, at den forskning, som kan ligge i grundforskningen, uden at det klonede foster kommer ud som et helt dyr, sagtens kan bruges, og dér har vi mange forskeres belæg for, at de sagtens kan bruge det i deres argumentation og i deres videre videnskabelige forskning.

(Kort bemærkning).

Henning Urup (V):

I Venstre er vi jo resultatorienterede mennesker. Det tror jeg også forskerne er. De vil ikke nøjes med et halvt resultat, når de står og forsker. Derfor vil man ikke bruge hundrede forsøg på at lave en klonet frugtbar ægcelle, som man så kan implantere for derefter blot at give individet – det drægtige individ – en sprøjte, så den aborterer. Det er faktisk tvungen abort. Det vil vi i Venstre ikke gå ind for. Vi vil give den sidste frihed, sådan at man får lov at se det produkt, som man har arbejdet på at fremstille.

Og det kan jeg ikke se noget odiøst i at man skulle have lov til. Vi begrænser det jo til et forskningsmæssigt område. Hvor vidt vi vil gå, er jo igen svært at sige, kan jeg så sige til hr. Henrik Svane, for vi er jo på et grundforskningsstadium. Vi ved jo ikke, hvad der kan vise sig.

Og det er netop derfor, vi foreslår en dagsorden, der lægger op til fornyet debat omkring det ting her, for at vi får noget information og noget

åbenhed omkring det, at vi netop kan følge tingene og hen ad vejen tage stilling til, hvad vi vil bruge det til, og hvor langt vi vil gå. Så det er ikke et entydigt svar, man kan stå og give her. Der kan være masser af muligheder, som jeg ikke vil afskære mig fra på forhånd.

(Kort bemærkning).

Helen Beim (S):

Der må være en væsentlig forklaring på, hvorfor man fra Venstres side ikke kan være med på vort dagsordensforslag, som er fuldstændig identisk med hr. Henning Urups på nær en enkelt pind. Det blev sagt fra hr. Henning Urups side, at det, der også er interessant, er det voksne kopidyr, og så er mit spørgsmål bare: Er det interessante da ikke at få den viden, der er knyttet til livets begyndelse? Her kan man indimellem få kortlagt nogle problemer om nogle arvelige forhold, når fosteret netop er dannet, men ikke når det er færdigudviklet. Så er det nemlig noget ganske andet, der er tale om. Så er det nemlig, at man vil have et antal fuldstændig ens individer gående på mark eller i stald, og det er det, der er det centrale i spørgsmålet.

(Kort bemærkning).

Henning Urup (V):

Selvfølgelig er det interessant, og hvis nu ellers fru Helen Beim lige vil høre efter, når jeg svarer, gør det jo tingene lidt lettere.

Livets begyndelse er selvfølgelig interessant, men det afskærer vi os jo heller ikke fra at undersøge, tværtimod. Det er jo Socialdemokratiets dagsorden, der lægger begrænsninger for interessante ting i forskningen, og det er jo ikke det, vi vil. Vi ønsker, at man stadig skal kunne udforske livets begyndelse osv., og jeg kunne jo vende spørgsmålet om og spørge fru Helen Beim, hvorfor Socialdemokratiet ikke er med på vores dagsorden. Den formulering, vi har, er faktisk den oprindelige, og det er Socialdemokratiet, der har lagt sig tæt op ad os og har lavet en pind ekstra.

Grethe Rostbøll (KF):

Af og til føler man i den videnskabelige udvikling, at der er lyst til at lukke bogen. Det gælder for kunstigt befrugtning, og det gælder for andre spørgsmål: Nu vil jeg ikke vide mere, nu vil jeg ikke forholde mig til mere. I nogle samfund er der stærke bevægelser, der siger: Tilbage til naturen, back to basic. Jeg vil stå af, stands det moderne samfund, stop forskningen.

Jeg synes, man kan ane i Socialdemokratiets ordførertale og lidt i hr. Henrik Svanes bemærkninger, at der stadig er lidt maskinstorm og lidt teknologiforskækkelse: Nu må vi stoppe. Vi er ikke stoppet før, men nu er akkurat tidspunktet kommet, hvor vi må stoppe op og sige, at vi ikke ønsker at komme videre frem. Jeg synes ikke helt, den indstilling stemmer overens med regeringens ønske om både mere og bedre forskning, hvis man pludselig siger: Så, nu interpolerer vi og laver skræmmebilleder. Jeg tror, det er meget vigtigt, at ansvarlige politikere og forskere prøver at afveje og tilgodese en balance mellem videnskabens reelle resultater og de skræmmebilleder, der bliver præsenteret.

Jeg mener ikke, vi er på vej ind i Huxleys fagre nye verden. Jeg mener, vi både har lødige forskere og stor åbenhed omkring alle forskningsområder. Vi har rapportering, vi har Det Etske Råd, vi har Dyreetisk Råd, og vi har husdyrforskere, der i mange år har arbejdet med forskellige kloningsteknologier. Det vil være et stort tilbageskridt for danske forskere, hvis vi nu er på vej til at lægge strenge restriktioner ind for allerede eksisterende forskning. Efter min opfattelse bør billederne af Dollyfåret fra Edinburgh ikke dominere eller bestemme, hvilke videnskabelige mål vi anser for gavnlige for menneskeheden på længere sigt, og det er vigtigt her i dag at minde om de værdifulde landvindinger, vi har opnået i bekæmpelse af smitsomme sygdomme og alvorlige defekter i den genetiske arv.

Med hensyn til, hvor vi i Det Konservative Folkeparti vil sætte grænserne, er vi i temmelig stor overensstemmelse med både Socialdemokratiets og de andre partiers dagsorden og den, vi selv har udformet. Den opmærksomme lytter og læser kan se, at de stemmer ganske, ganske nøje overens, og om et øjeblik vil jeg komme til afvigelserne.

Også i Det Konservative Folkeparti er vi imod kloning på mennesker. Vi er glade for, at vi har fået en klar og tydelig lovgivning i Danmark, og vi medvirker gerne til at arbejde for en international regelfastsættelse. Vi ønsker heller ikke at anvende kloning på dyr til produktion, og vi advarer mod en udvikling, hvor man om nogle tiår har klonede besætninger. Det er langt fra vores ønske, for vi anser mangfoldigheden blandt dyrearterne som noget helt afgørende, også for kvaliteten af vort husdyrbrug.

Til gengæld mener vi, det er afgørende vigtigt at bevare forskningen i det videnskabelige øjemed, og vi skelner ikke mellem tvillingkloner,

embryokloner og somatiske kloner. Det er vores ønske at fastholde friheden, og vi har fuld tillid til, at danske forskere har en etisk indstilling til deres arbejde. Vi ønsker at styrke grundforskningen, forskning i sygdomme og sygdomsbekæmpelse og forskning, som sikrer, at vi har raske og robuste dyr i vores husdyrbrug.

Den meget præcise formulering, som jeg gerne vil give udtryk for, er, at den grundvidenskabelige forskning ikke skal begrænses, og det er det, der ligger i den dagsorden, som vi har udformet sammen med hr. Kjeld Rahbæk Møller, Venstre og andre. Vi mener, at begrænsningen må finde sted i overgangen fra grundvidenskab til anvendt teknologi, og vi er i øvrigt også helt på linje med en del af Det Etske Råds medlemmer, der formulerer det på samme måde. Vi mener, at processen er afgørende for erkendelse af ny viden, og så må vi se nærmere på anvendelsen.

Vi er urolige over de toner, vi kunne høre lidt af i fru Helen Beims ordførertale, om, at der skal gribes ind i den eksisterende forskning på Fovlum og på Landbohøjskolen og måske endda også i den biomedicinske humane forskning. Vi er urolige for, at restriktioner kan være på vej, så danske forskere kunne overveje at flytte til udlandet, fordi de ikke har en tilskyndelse til at forske.

Hr. Henning Urup blev spurgt, hvorfor det er vigtigt at føre forskningen til ende, og svaret er, at det selvfølgelig er en del af tilskyndelsen for forskeren. Man arbejder naturligvis ikke fuldstændig isoleret i laboratoriet. Man må kunne se en inspiration og en tilskyndelse til at komme videre for at få en erkendelse, så man kan gå tilbage til udgangspunktet for forskningen.

I Det Konservative Folkeparti går vi ind for størst mulig åbenhed og ansvarlighed og mindst mulig regulering og indgriben, og med stor tilfredshed har jeg noteret, at forskningsministeren ikke giver udtryk for en hensigt om at indføre skrappe restriktioner i den eksisterende forskning. Det var en meget åben afslutning på ministerens tale, som vi i højeste grad kan tilslutte os, og vi håber, det vil lykkes for forskningsministeren at bringe den åbenhed og den ansvarlighed, der var et gennemgående tema i talen, ind i den socialdemokratiske gruppe, hvor der åbenbart er nogle etiske strammere, der ønsker nogle meget stærkere restriktioner ud fra nogle fremadskrivninger, vi slet ikke har set noget til.

Vi er meget betænkelige ved at lægge stramninger ind på et felt, som slet ikke er afdækket, for vi er slet ikke så langt i forskningen, som man antyder, når man siger: Hvad nu, hvis det sker, og hvad nu, hvis det sker? Det ved vi jo slet ikke, og der er heller ikke nogen af vores forskere overhovedet, der har givet udtryk for det.

Vi er enige i dagsordenernes betragtninger om det internationale, vi er enige om åbenhed og information, og vi sætter de etiske grænser i det videnskabelige arbejde, som vi ønsker sikret på lang sigt. Så må vi drøfte anvendelsen, når vi er kommet så langt og har fået et langt bedre materiale, så vi kan vurdere det, og vi håber, at vi får en ny drøftelse af den sag til efteråret.

(Kort bemærkning).

Helen Beim (S):

Jeg lyttede godt efter, da fru Grethe Rostbøll kom ind på forskellene imellem de to dagsordener, og jeg kunne forstå, at for fru Grethe Rostbøll er det en væsentlig ting, at det er et spørgsmål om indskrænkning over for forskning. Men alene det, at der i begge dagsordener er en pind, som siger, at man under ingen omstændigheder vil acceptere kloning og forskning på mennesker og anvende kloning for mennesker, er jo i sig selv en indskrænkning.

Jeg ved, at vi sammen med Det Konservative Folkeparti har foretaget lovgivning inden for det bioteknologiske område med indskrænkning af de muligheder, der må tages i anvendelse. Jeg tænker her på, at hele lovgivningen inden for genteknologien hviler på forsigtighedsprincippet, og derfor er mit spørgsmål til fru Grethe Rostbøll: Det er vel stadig Det Konservative Folkepartis mening, at forsigtighedsprincippet skal være gældende, når man bevæger sig inden for det bioteknologiske område, eller er det ikke længere tilfældet?

(Kort bemærkning).

Henrik Svane (RV):

Fru Grethe Rostbøll udtalte på Det Konservative Folkepartis vegne, at man ikke ønsker at se klonede besætninger. Det får mig til at spørge, om ikke fru Grethe Rostbøll kan se det perspektiv, at hvis vi udvikler klonede dyr, vil medicinalindustrien meget hurtigt banke på for at få etableret klonede dyresbesætninger, som man kan trække medicinen direkte ud af. Det mener jeg er en glidebane at komme ind på, hvis det virkeligt lykkes.

Med hensyn til forskningen vil jeg stadig postulere det, jeg også har hørt forskerne sige på den pågældende høring, som jeg refererede til, nemlig at det ikke er en nødvendighed at få de dyr på banen. Man kan forske i dem i deres fostertilstand, og det vil sige, at vi ikke begrænser forskningen ved at opfordre til, at man ikke lukker disse dyr ud i produktionsleddet, hvad enten det så er medicinsk produktion eller kødproduktion.

(Kort bemærkning).

Grethe Rostbøll (KF):

Til fru Helen Beim: Det er nok meget praktisk, hvis vi taler utrolig specifikt i dag, og vi er enige i den lovgivning, vi selv har været med til at vedtage. Det ville jo være ejendommeligt andet.

Men når vi taler om forsigtighedsprincippet, mener jeg, at fru Helen Beim udtrykker en for stor forsigtighed i forhold til, hvad vi ved. Hvis vi tager forskningen i det tema, vi arbejder med i dag, er der embryostadiet og fosterstadiet og det udviklede, fuldbårne foster, og hvor grænsen skal sættes, må vi alle sammen være tøvende over for, fordi vi ikke kender følgerne.

Jeg kan returnere og spørge fru Helen Beim: Hvornår forestiller man sig i Socialdemokratiet, at aborterne skal finde sted? Er det efter 4 uger, 6 uger, 8 uger? Det er jo vidt forskellige udviklingstrin, vi taler om, og her synes jeg, Socialdemokratiet er for upræcist. Det bliver for vilkårligt, og jeg mener i virkeligheden heller ikke, man kan overlade det til forskerne. Her er vores grænse mere mærkbar.

Til hr. Henrik Svane vil jeg sige: Nej, jeg kan ikke se klonede dyresbesætninger for mig, og den fremadskrivning med hensyn til medicinalindustrien kan jeg slet ikke få øje på.

(Kort bemærkning).

Henrik Svane (RV):

Til det sidste svar, jeg fik fra fru Grethe Rostbøll, vil jeg sige: Det kan jeg godt, og det kan forskerne på Novo Nordisk også. Det sagde de nemlig på den pågældende høring.

(Kort bemærkning).

Helen Beim (S):

Til fru Grethe Rostbøll: Spørgsmålet skal jo stilles til Dyreetisk Råd. Det er jo lige akkurat det, der står i den sidste del af dagsordenen, nemlig at vi vil finde ud af nogle metoder, som sikrer, at man i tide griber ind over for en udvikling, som kunne krænke samfundets etiske normer. Det er lige akkurat det, det handler om.

En anden ting er, at når man taler om de ting, må man sige, at i den dagsorden, som bl.a. Socialdemokratiet har været medforslagsstiller til, vil vi præcisere, at vi ikke vil have stalde eller marker fyldt med ens dyr, kopidyr. Det er det, vi vil præcisere, for det finder vi er væsentligt. Det er klart, at der må være en stillingtagen i et eller andet omfang, og det er den stillingtagen, vi ønsker at markere.

(Kort bemærkning).

Grethe Rostbøll (KF):

Det er jo heldigvis sådan, at vi er enige på det afgørende punkt, der hedder husdyrproduktion. Det er en lettelse for de videre forhandlinger. Forskellen består, så vidt jeg kan se, i, at fru Helen Beim argumenterer for, at vi må sige stop nu, og så må vi se, hvad vi bliver enige om senere, når vi har en bedre analyse; hvorimod vi siger om det, der virkelig gælder, nemlig den videnskabelige forskning, som den foregår nu: Vi vil godt have en analyse, men vi har tillid til, at de forskere, der arbejder i dag, varetager deres arbejde efter godkendte principper. Vi mener ikke, man behøver at være så restriktive i dag. Vi kan rigeligt vente, til regeringen til efteråret har lavet en analyse på præcis det felt.

Steen Gade (SF):

En af de største udfordringer til det politiske system i disse år er, hvordan vi skal forholde os til den række etiske og moralske spørgsmål, der følger i kølvandet på den teknologiske udvikling, specielt den bioteknologiske udvikling.

Hvis man ser tilbage på dette års debatter i Folketinget, kan man virkelig se, hvordan det presser på, og vel også se, at med den måde, vi anskuer politik på, er vi på mange områder ikke helt klar til at håndtere de sager. Man kan sige, at den politiske bredden-ud på området har taget de første, famlende skridt.

SF har været aktiv på området, og det er vel på grund af SF's indsats, at vi – som vel nok det første land i verden – fik en lovgivning om genteknologi, og her vil jeg sige til fru Grethe Rostbøll, at det skyldtes rent faktisk, at vi var nogle etiske strammere. Ellers havde der ikke været noget land, der var startet på det område, og vi ville heller ikke have påvirket EU-udviklingen på dette punkt så meget, som vi rent faktisk har gjort.

Når vi har den tradition i SF, er det også klart, at der har været store diskussioner i SF om de områder, også i SF's folketingsgruppe. I SF er

der generelt enighed om, at der ud fra en ganske restriktiv grundholdning skal skabes love og regler for hele dette område, og at de regler skal angive spillerummet for den frie forskning.

Man skal ikke tro, man skal ikke bilde hinanden ind, at det er let at afgrænse det spillerum og tage den politiske beslutning, og jeg vil godt sige her, at det er min klare opfattelse, at man ikke kan afstikke fuldt logiske grænser. Hvis man tror, at logikken alene kan styre det, går man galt i byen, og det vil sige, at vi skal som politikere sætte grænserne, for hvis vi ikke gjorde det, svigtede vi vores opgave, selv om opgaven altså er vanskelig.

Vi skal have mod til at tilkendegive, at det kan godt være, vi om et eller to år mener noget andet med hensyn til, hvor grænsen skal ligge; og det er sådan set mit hovedbudskab: Vi skal ud fra en restriktiv tankegang sætte en restriktiv grænse og samtidig tilkendegive, at fortsat samtale og diskussion og ny viden måske kan føre til, at vi sætter grænsen et andet sted på et andet tidspunkt.

Jeg skal sige, at i SF's folketingsgruppe er der flere synspunkter i denne sag. SF som sådan står bag den dagsorden, som er fremsat af fru Sonja Mikkelsen; men der er medlemmer af SF's gruppe, som er enige i den ene hovedlinje i Det Ethiske Råds anbefaling, som mente, vi skulle skride til et totalt forbud, og som det fremgår, er der to af vore medlemmer, som vil støtte den dagsorden, hr. Kjeld Rahbæk Møller er medforslagsstiller til.

Det, der har været og er det punkt, der er uenighed om i diskussionen – og nu ser jeg bort fra det, der er sagt i talerne i dag, og tænker kun på selve dagsordenerne – er jo, hvor grænsen skal være med hensyn til voksenkloning. For det første lægger vi vægt på, at voksenkloning kræver en særlig stillingtagen. Jeg hørte, at fru Grethe Rostbøll mente, at voksenkloning ikke kræver en særlig stillingtagen, men det er vores synspunkt, at voksenkloning kræver en særlig stillingtagen, og at der her skal sættes ganske restriktive rammer. Som jeg sagde: Lad være med at bruge logikken her! Accepter, at det er os som politikere, der skal tage stilling til det og lægge snittet dér, hvor vi synes, det er rigtigt.

For det andet skal jeg sige, at hverken jeg selv eller det store flertal i SF's gruppe ønsker, at klonede dyr skal være forskningsobjekter, og jeg synes, det var lidt forkert, at fru Grethe Rostbøll kom til at sige, at hun ikke kunne forestille sig, at medicinalindustrien kunne bruge dem. Det er

da det eneste, jeg kan forestille mig. Det er selvfølgelig ikke særlig aktuelt med husdyrproduktionen, ikke lige nu i hvert fald. Men det kan det blive, og derfor er det godt, vi siger nej til det. Det kunne sådan set godt tænkes, og jeg vil ikke have sådanne nogle dyr gående som forskningsobjekter. Jeg mener, at der dermed bliver oplagte muligheder for, at afstanden fra grundforskning til en reelt produktionsorienteret forskning, f.eks. på medicinområdet, bliver alt for kort.

Det er dette synspunkt, som gør, at SF klart støtter den restriktive linje i dag; men vi vælger altså ikke at sige, at vi vil forbyde det hele, og grunden er jo, at vi på den anden side også skal have råderum for forskningen, og at det er den svære politiske opgave at gøre begge dele.

Det er blevet sagt, at de begrænsninger, vi lægger på forskningen, vil ramme den eksisterende forskning; sådan forstod jeg i hvert fald fru Grethe Rostbøll, men jeg kan selvfølgelig have hørt fejl. Men hvis fru Grethe Rostbøll mener, at begrænsningerne rammer eksisterende forskning, vil jeg i hvert fald gerne have det at vide her fra Folketingets talerstol, for jeg har i hvert fald ikke vidst, at de rammer den eksisterende forskning. Det kan være, begrænsningerne rammer nogle planer om forskning, men det er sådan set også meningen, hvis der er tale om nogle mere vidtgående planer, altså at man vil have kopidyrene ved voksenkloning gående frit omkring.

Det sidste, jeg skal sige noget om, er behovet for, at vi arbejder videre internationalt, ligesom vi har gjort på andre områder. Jeg tror, det er helt afgørende, at vi bruger kræfter i EU på denne sag, og det er også oplagt, at det er en sag, der optager folk mange steder i verden.

Jeg skal også tilkendegive, at jeg synes, den sidste pind i den dagsorden, vi er med til at foreslå, hvor der tales om, at vi skal finde en metode, der sikrer, at vi kan gribe ind over for udviklingen i den kommende tid – altså et tilbagemeldingssystem – er et godt initiativ. Jeg hørte de to ministre give meldinger om, hvordan de kunne forestille sig, det skulle gøres, men jeg kan ikke give et bud på her i dag, om det er den rigtige model. Det må drøftes, men det er i hvert fald regeringens ansvar at komme med nogle udspil på det område.

Der ligger også i den sidste pind en tilkendegivelse af, at det er en diskussion, hvor vi mennesker giver hinanden lov til at ændre standpunkt, og sådan skal det også være. Men det

kan jo gå begge veje, og jeg vil da håbe, at man kan acceptere på den anden fløj, at vi kan ændre standpunkt til begge sider, fordi vi ikke kan lægge et fuldt logisk snit. Jeg siger det bl.a., fordi vi også har diskuteret, om det er logisk at sige: Lad fosteret udvikle sig og blive et levende dyr! Ja, det er da logisk, men er det den rigtige restriktive linje? Mit eget lod og SF's lod er faldet på, at det er det ikke, og det er sådan set min illustration af, at hvis man bruger logikken i den slags sager, går man efter min mening galt i byen. Man er nødt til at sætte grænser efter nogle andre vurderinger, og man er nødt til at tilkendegive, at det kan være, man ændrer de grænser på et eller andet tidspunkt, når diskussionen er nået et skridt videre.

(Kort bemærkning).

Grethe Rostbøll (KF):

Et enkelt spørgsmål til hr. Steen Gade. Der kunne godt komme en vis usikkerhed ind i forståelsen af dagsordenen, for efter vores opfattelse sker der noget med den voksenkloning. Vi taler om anvendelsen af voksenkloning, men så vidt jeg har forstået den dagsorden, hr. Steen Gade er medforslagsstiller til, begrænses forskningen i voksenkloning, den såkaldte somatiske forskning, ikke af det forslag. Der står, at det skal sikres, at forsøg med voksenkloning begrænses. Men det betyder jo ikke, at den ikke må finde sted, og det vil altså sige, at også ifølge SF's og Socialdemokratiets forslag er alle tre klontyper fortsat tilladt. Det vil jeg gerne have bekræftet.

(Kort bemærkning).

Henning Urup (V):

Hr. Steen Gade siger, at vi ikke er helt klar til at bruge denne teknologi. Samtidig siger han, at vi skal opstille grænser, som senere kan flyttes, og yderligere siger han, at vi skal lade være med at bruge logikken. Jeg mener nu generelt, at en smule logik ikke kan skade.

I øvrigt mener jeg, at vi skal bruge den grundforskning, vi har herhjemme, og som i øvrigt befinder sig på et meget højt stade; men det er den, man med den dagsorden, hr. Steen Gade nu vil støtte, vil begrænse. Vores viden og vores beslutningsgrundlag kan kun udvikles yderligere gennem mere grundforskning, og det er altså den vej, man vil indsnævre.

Så blev der spurgt, om Socialdemokratiets dagsorden rammer den eksisterende forskning, og det mener jeg den gør. Jeg mener f.eks. at den embryonale forskning her i Danmark, som befinder sig på et højt stade, vil blive ramt.

(Kort bemærkning).

Steen Gade (SF):

Det sidste kan jeg nu ikke se, men ministeren må vel kunne svare på, om det er sådan.

Til fru Grethe Rostbøll: Det er rigtigt, at den dagsorden, som bl.a. SF foreslår, ikke fjerner forsøg med voksenkloning; men der står, at man skal begrænse forsøg med voksenkloning, så de ikke resulterer i færdigudviklede individer. Det er det, der er hele pointen, det er på det punkt, der er uenighed mellem os.

Det, jeg reagerede på ved fru Grethe Rostbølls formulering, var, at fru Grethe Rostbøll sagde, at Det Konservative Folkeparti ikke skelnede mellem kloningsformerne. På det punkt har vi klart markeret den restriktive linje, fordi vi har en særlig markering over for voksenkloning, og jeg skal gerne gentage, at jeg ønsker ikke de kopier gående rundt som en del af et forskningsprojekt, der kaldes grundforskning, men som i realiteten, så vidt jeg kan se, vil være ganske tæt ved anvendt forskning i tilknytning til medicinproduktion.

Jeg skal sige til hr. Henning Urup, at jeg er helt enig i, at man skal bruge logik, for det er jo klart, at man skal bruge både hele hovedet og resten af kroppen. Men det, jeg bare ville gøre lidt tydeligt, var, at logik alene kan ikke gøre det. Det er et stort ansvar, vi påtager os, og det er en etisk diskussion og dermed en diskussion om, hvor grænsen skal være. Vi mener altså, at det klogeste er at lave den restriktive grænse, og så kan det da godt være, at logik og diskussion fører til, at den restriktive grænse kan flyttes. Det gælder for mig i masser af den slags diskussioner, og jeg tror, det gælder for os alle sammen.

Henrik Svane (RV):

For Det Radikale Venstre er det vigtigt, at forskningen ikke er et redskab for hverken staten eller erhvervslivet. Det er vigtigt, at forskningen er fri og uafhængig, og forskerne bør ikke være i lommen på nogen eller være styret af forskellige interesser.

Forskningen skal også være kritisk, såvel over for anden forskning, så der ikke skabes illusioner om viden, som over for brugen af viden i samfundet som helhed. Derfor kommer vi ikke uden om, at total fri forskning uden nogen form for begrænsning ikke er det ideelle. Vi skal ikke lade os styre af udviklingen, men i et rimeligt omfang søge at have hånd i hanke med udviklingen.

Vi befinder os derfor i et paradoks: På den ene side ønsker vi altså ikke at blive styret af den teknologiske udvikling, men på den anden side må vi erkende, at udviklingen i et vist omfang kommer til os under alle omstændigheder, ikke mindst fordi verden er åben og nok mere åben end nogen sinde før, og teknologi er som bekendt grænseoverskridende.

Når talen i dag falder på emnet kloning, må vi altså søge at afveje spørgsmålet om forskernes frihed over for de moralske og etiske problemer, som kloning tvinger os til at tage stilling til, og her ligger det Det Radikale Venstre på sinde forsæt at give grundforskningen så gode vilkår som muligt med hensyn til forskning i sygdomsforebyggelse og sygdomsbekæmpelse, men samtidig lægger vi stor vægt på, at en skelsættende forskning, der giver anledning til væsentlige etiske overvejelser, offentliggøres på en sådan måde og i så god tid, at offentligheden gennem en åben debat kan få indflydelse på den teknologiske udviklingsproces.

Forskningen må altså godt foregå i et elfenbenstårn, men bør til stadighed være i samklang med de ønsker om og behov for viden, indsigt og forståelse, som rører sig bredt i befolkningen. Og som det fremgår af den dagsorden, vi er medforlagstillere til, ønsker vi at sikre, at kloning kun foregår i forskningssammenhænge, og at kloning ikke må tages i anvendelse i husdyrproduktion, og dette er der tilsyneladende bred enighed om her i Tinget. Og meldingerne fra landbrugets organisationer tyder på, at vi også her er i samklang med erhvervet som sådant. Men vore veje skilles, når talen er om at sikre, at forsøg med voksenkloning begrænses således, at de ikke resulterer i færdigudviklede individer.

Der er mange grunde til, at man bør træde forsigtigt, ud over at man vel må være ydmyg, når man griber ind i noget så fundamentalt som forplantringen og den naturlige evolutionære balance, for man påtager sig et ansvar, som jeg tvivler på at man er kvalificeret til at leve op til.

Og spørgsmålet er, om man ikke allerede er gået for langt i udnyttelsen og tingsliggørelsen af dyrene. Tænk på burhønsene, lørdagskyllingerne, svinefabrikkerne og kalvedræberpræmierne! Husdyrene er ikke længere køer og grise og høns: de er produktionsfaktorer og produktionsapparater. Og jeg mærkede mig den sprogbrug, som en af indlederne på Teknologirådets høring den 9. april benyttede, for han sagde, at når man kloner, tilvirker man et produkt.

Med et trylleslag har man altså ikke længere med en skabning i sin egen ret at gøre, men med et produkt, som man selv har fremstillet, og det er skræmmende, og det er udtryk for den pervertering af vores forhold til naturen, som vi også finder i ord som planteværns- eller plantebeskyttelsesmidler.

Og en af konsekvenserne af den bioteknologiske udvikling bliver, at det frie fællesgode, som naturen engang var, efterhånden bliver fuldstændig kommercialiseret og ender som multinationale virksomheders private ejendom.

I tidernes morgen kunne kreaturerne frit fanges ind og sættes på stald. Siden blev de varer og som sådanne handlet på et frit marked. Og med kloning og anden bioteknologi har vi taget hul på en ny udvikling, hvor store virksomheder tager patent på de manipulerede dyr og planter og monopoliserer markedet.

Det er bl.a. derfor, vi ikke ønsker at se færdigudviklede klonede individer: industrialiserede monstre, som vi kan tappe medicin fra eller bruge som levende reservedelslagre.

Men vi vil ikke hindre grundforskningen i via kloningsforsøg på et tidligt stadium fortsat at søge at løse nogle af gåderne om arveligt betingede sygdomme m.v. Og den dagsorden, som Det Radikale Venstre stemmer for, har i sin sidste pind indbygget en slags moratorieordning, som giver os mulighed på baggrund af regeringens redegørelse inden årsskiftet at genoptage debatten om de etiske grænser for forskningen, og det er vi i den radikale gruppe glade for, idet de moralske og etiske spørgsmål vedrørende kloning naturligt optager de enkelte gruppe-medlemmer. Men der er forskellige nuancer i opfattelsen, hvilket er naturligt, når man betænkertemaets store kompleksitet.

Professor Svend Andersen sagde også på den omtalte høring, at han personlig finder det forkert at klonе dyr, men ikke var i stand til at formulere en overbevisende argumentation for sin opfattelse og derfor ikke kunne anbefale et forbud.

Jeg har det lidt på samme måde, for det strider imod noget, der ligger dybt i mig, og som jeg ikke er i stand til at levere en skudsikker argumentation for. Men man kan vel sige, at det ikke er kloning i sig selv, der byder mig imod, men den opfattelse af vores naturlige miljø, som den er udtryk for, og den anvendelse af den, som der lægges op til.

Og lad mig så til sidst citere teologen Ole Jensen, et tidligere medlem af Det Ethiske Råd, som

taler om det »hjertelige natursyn«, som er et natursyn, der ikke betragter naturen som noget, der er til for vores skyld, altså for at fylde vore maver, og for at vi kan rekreere os, osv. Det hjertelige natursyn bunder i en agtelse for naturen, og nære agtelse kan man kun for det, som aftvinger én agtelse ved at være agtelse værd i sig selv.

Niels Højland (FP):

Det er klart, at der ikke bare her i Danmark, men over hele verden vil være en diskussion om eventuel kloning af husdyr, og det er også klart, at det er et spørgsmål om etik og grænser: Hvor langt skal man gå? Og ligesom det er tilfældet med den øvrige teknologiske udvikling, flytter både etikken og grænserne sig gennem generationer, og det er også kommet til udtryk fra flere ordførere her i dag, at det nok er en diskussion, der skal tages op igen, og vi vil heller ikke låse os fast, men på nuværende tidspunkt vil vi altså ikke gå længere.

Der er også nogle, der har malet skræmmebillede ved at sammenligne det med den dårlige måde, som husdyrene i visse tilfælde bliver behandlet på, men det mener jeg ikke man kan, for det kommer slet ikke den diskussion ved, for det er ikke et spørgsmål om, at dyrene behandles dårligt. For mig er det ikke et spørgsmål om etik, at man eventuelt kloner et levende voksent dyr og dermed får to levende dyr, der er identiske, for det har ikke noget at gøre med, at man behandler dyr dårligt. Det kan måske tværtimod give nogle nye muligheder og en ny udvikling inden for den medicinske forskning.

Og der er selvfølgelig også nogle, der kan male det skræmmebillede, at der er nogle store medicinalvirksomheder, der vil sætte sig på denne produktion og udnytte den økonomisk, men den fare vil jo altid være der, og den vil vi heller ikke kunne forhindre her i Danmark ved at forhindre denne forskning. Det eneste, vi opnår med det, er måske, at nogle af vore dygtige forskere forsvinder, og at forskningen foregår andre steder.

Jeg ved ikke, om det ligger i den dagsorden, som er kommet fra regeringen og dem, der står bag den, at man måske også vil forbyde danske forskere at være med i den forskning, der på dette område foregår uden for landets grænser. Hvis f.eks. Dolly får en søster, vil man så forbyde import af det får til brug i forskningen i Danmark? Selv om dyret har det godt og er pænt og bliver behandlet godt, vil man så forbyde, at

danske forskere f.eks. forsker videre med nogle forsøg på det dyr? Er det det, man vil?

Det er klart, at diskussionen vil fortsætte og komme igen, men jeg kan bare ikke se nogen etiske problemer med, at man har nogle levende individer at forske på i dette øjemed, og derfor står Fremskridtspartiet selvfølgelig også bag den dagsorden, som vi er medforlagsstillere af, og som da også tydeligt giver udtryk for, at vi mener, at der skal være nogle grænser.

Jeg vil heller ikke angribe nogen, for man må jo gå ud fra, at det nu engang er folks holdning, når man har det på den måde, men jeg tror ikke på, at vi her i Danmark kan stoppe denne forskning ved bare at sige, at den skal stoppe her, og jeg har stor tillid til, at de forskere, vi har her i Danmark og i det øvrige Norden, har en etik og en moral, der ligger nær den holdning og den etik og moral, som jeg mener at vi har her, og som jeg bl.a. selv har.

Og det er ikke for at kaste sten på andre, men jeg tror altså, at der er andre steder i verden, der langt fra har den moral og etik, og derfor synes jeg, det er bedre, at vi fastholder denne forskning på et højt niveau her i Danmark og i det øvrige Europa, så vi udvikler den i en positiv retning. For alt kan jo bruges negativt, og det kan vi ikke lovgive imod, uanset hvad vi gør. F.eks. kan man jo bruge atomenergien til at udvikle atomvåben, og så er den jo blevet brugt negativt, men det kan man ikke forhindre.

Man kan altså ikke stoppe denne udvikling og produktion, og det mener jeg heller ikke man skal, men selvfølgelig skal man følge den løbende, og det tror jeg også forskerne her er villige til at være med til. Men vi skal ikke lukke af for den, og det mener jeg at man er i færd med at gøre med den dagsorden, som der ser ud til at være flertal for.

Bent Hindrup Andersen (EL):

Først nogle kommentarer om vore principielle synspunkter:

Det er uetisk at klonе dyr, for højerestående dyr skabes naturligt ved kønnet formering, og derfor er dyrene unikke, også selv om de er en del af et kuld. Og selv om der nogle gange kommer enæggede tvillinger, er det noget særligt, og det hører til sjældenhederne, og det ændrer ikke vores opfattelse af dyr som individer.

Og jeg mener, at det er vigtigt for vores forståelse af højerestående dyr, at vi betragter dem som unikke og ikke bare som et nummer i en række, for det er medvirkende til, at de fleste

mennesker føler et ansvar for dyrene og behandler dem ordentligt.

Når mange mennesker derimod ikke føler noget forkert ved at træde 100 myrer ihjel på én gang eller klaske så mange fluer som muligt, hænger det måske ikke kun sammen med, at vi synes, de er skadedyr – det er myrer jo i øvrigt heller ikke, når vi møder dem i naturen – nej, jeg tror, det hænger sammen med, at de ser ens ud og ingen personlighed har og derfor ligner kloner af hinanden. Og derfor kan de fleste også acceptere, at man anvender i tusindvis af hvide mus i et forsøg, for de ser jo ens ud, og de kan bare erstattes af nye, for de ligner jo kloner af hinanden. Men jeg er bange for, at klonede produktionsdyr og forsøgsdyr gør, at vi mister følelsen af, at hvert enkelt dyr er unikt og et væsen, der har krav på respekt og på at blive behandlet ordentligt.

Det er også uøkonomisk at klonе dyr, og kloning er endnu et teknologisk fikks, som det bliver spået kan være med til at løse nogle af samfundets store problemer, som for eksempel kræftens gåde.

Jeg skal ikke blande mig i, hvorvidt kloningsteknikken kan løfte sløret for nogle af livets mysterier, men mener man seriøst, at man vil arbejde for at forhindre, at folk får kræft, så er udviklingen af et økologisk samfund den mest direkte og enkle og givtige måde at gøre det på.

Folk får bl.a. kræft på grund af den store kemiske baggrundsstøj, som vi udsættes for, bl.a. med østrogenlignende stoffer. Og folk får også kræft, fordi der er færre kræfthæmmende stoffer, også kaldet antioxidanter, i konventionelt dyrkede fødevarer, end der er i økologisk dyrkede, og så videre.

Hvis vi vil mindske antallet af kræfttilfælde, skal vi altså udvikle samfundet i økologisk retning. Og der er et meget stort behov for forskning, som støtter den økologiske udvikling af samfundet ved at være med til at udvikle de konkrete løsninger, og set i det perspektiv er det spild af energi at bruge tid på kloning af dyr, for det økologiske landbrug har overhovedet ikke noget behov for klonede dyr.

Brug af kloninger fra dyr speeder også udviklingen hen imod et forarmet aktivt genmateriale, og vi er allerede inde i en risikabel udvikling, når man ser den måde, som avlsarbejdet med produktionsdyr foregår på, for dér fokuseres der på nogle ganske enkelte egenskaber som f.eks., at benene på et svin skal være egnede til et liv på betonspalter, eller at fødderne på

æglæggende høner skal kunne tåle et liv på et ståltrådsnet, eller, som i Skotland, hvor man forsøger at kloner køer til at producere mere proteinholdig frem for fedtholdig mælk, fordi EU's afregningssystem er begyndt at honorere et højt proteinindhold.

Bagsiden af medaljen er blandt andet, at generne for de egenskaber, som vi senere vil få brug for, forsvinder, f.eks. de sociale egenskaber, som vi vil få brug for, når dyrene skal lukkes ud af fikseringen i små bure og båse til mere plads, til halmstrøelse og til at komme ud at se solen. Og kloning i forbindelse med gensplejsning er en kombination, der kan forcere genudvælgelsen og dermed også forcere gentabet.

Og frihed for forskningen har hidtil betydet pesticider og gensplejsning og kunstgødning, og hovedparten af landbrugsforskningen er målrettet mod en bioteknologisk og kemisk udvikling af jordbruget.

Universiteternes afhængighed af den private firmafinansiering af forskningen gør også, at forskerne må indrette sig på, hvilke typer forskning det er muligt at få finansieret. Der er derfor i høj grad grund til at sætte spørgsmålstegn ved, hvor fri forskningen i Danmark egentlig er.

Andre forskere ser gensplejsning og kloning som en sport og som en fjer i hatten for sig selv og den institution, som de arbejder på. Men Niels Bohr vidste og viste derefter, at en forsker kan tage fejl, for forblændet af sine kolber og reagensglas og af mangel på overskud til at følge med i, hvad der foregår ude omkring, og på grund af ærgerrighed og andres kolde, overlagte udnyttelse var han med til at udvikle den atombombe, som derefter blev anvendt.

Jeg mener altså, at der skal andet end såkaldt forskningsfrihed til at styre udviklingen. Men andre, f.eks. genetikprofessor Torben Greve, holder sig ikke tilbage fra i Landsbladet at sige:

»Jeg vil kalde det berufsverbod, hvis politikerne vil standse Foulumforsøget med at kloner en kalv, og hvis det sker, er det første gang politikerne kommer med et direkte ønske om at styre forskningen.«

Jeg mener, at det er vores ansvar som politikere i dag at finde en løsning, der ikke blot tillader forskerne at udforske de emner, som de føler behov for at forske i, men også forhindrer, at den viden, som forskerne giver os, automatisk bliver anvendt i praksis. Forskerne har nemlig ingen ret til at bestemme, hvilke teknikker samfundet skal tillade bliver benyttet, heller ikke, selv om virksomhederne betaler for det.

Det er et spørgsmål, der helt skal afgøres i en demokratisk proces.

Og så nogle kommentarer til det konkrete dagsordensforslag, som jeg er medforslagsstiller til:

For det første har forskningsfriheden og for det andet har den demokratiske proces bestemt, at vi ikke vil acceptere klonede dyr, og den store øvelse går ud på at anbringe vandtætte skotter mellem de to principper, så overholdelse af det ene princip ikke fører til en glidebane, der krænker det andet.

Forskerne har bedt os om at sikre, at de kan gøre sig erfaringer med omprogrammering af ægceller, for forskerne vil gerne have mulighed for at flytte cellekernen med generne fra dyrs kropsceller, altså de somatiske celler, over i ægceller, der er tømte for indhold, fordi den udviklingsproces, som en ægcelle er programmeret til at sætte i gang, på mange måder indeholder svar på nogle af livets store gåder, og indsættelsen af gener fra kropsceller i tømte ægceller kan være med til at franarre ægcellerne nogle af deres hemmeligheder. Og der er i dag forskellige teknikker til at omprogrammere ægceller, og generelt vil jeg sige, at så længe forskerne holder det in vitro, altså i et reagensglas, kan det gå an.

Og forskerne siger videre – det hævdede i hvert fald nogle af dem på høringen – at det er nødvendigt at sætte disse omprogrammerede ægceller ind i voksne rugemødredyr for at kunne følge det videre forløb og gøre nogle erkendelser, og det vil vi i Enhedslisten også gerne være med til at give forskerne frihed til at gøre, men så skal det også være slut. Vi vil ikke have noget færdigt produkt eller noget færdigt dyr, altså en levende klon, ud af det, og det, der er lagt op i den dagsorden, som vi er medforslagsstiller til, er, at der skal foregå en abort, inden fosteret er selvstændigt, færdigudviklet og levedygtigt.

Men som det også har været nævnt af nogle af de andre ordførere, er det klart, at vi så har et problem med at sætte grænsen, for hvornår skal det ske, og hvordan og til hvilke formål er det acceptabelt at tage det skridt at sætte en sådan ægcelle ind i et rugedyr? I praksis vil vi benytte os af Det Etske Råd til at få sat den konkrete grænse i netop disse spørgsmål.

Det er altså i orden, at forskerne anvender de cellemetoder i deres forskning, som man også anvender til at skabe kloner, men der må ikke komme nogen færdige, levende dyrekloner ud af det.

Og som en kommentar til, hvorfor jeg ikke kan støtte den dagsorden, som bl.a. er fremsat af bl.a. hr. Kjeld Rahbæk Møller fra SF og fru Grethe Rostbøll fra Det Konservative Folkeparti, vil jeg sige, at det netop er, fordi de tager det sidste skridt, at de accepterer, at man får et endeligt, klonet dyr ud af det.

Jeg lægger også vægt på, at der er en revurdering af det etiske i forskningen i det dagsordensforslag, som jeg er med til at fremsætte, for det er vores holdning, at hvis det viser sig, at forskerne f.eks. ikke har brug for indsættelse af klonerne i en levende rugemor, vil vi egentlig også gerne have stoppet for dét. Men indtil da vil vi lade Det Etske Råd sætte grænsen for, hvornår en abort skal foretages.

Men vi kan godt se, at et af argumenterne for hr. Henning Urup er, at det ikke er særlig etisk at starte en proces mod en bevidst provokeret abort, og derfor mener vi, at det må være Det Etske Råd, der vurderer, i hvilket omfang det er acceptabelt og nødvendigt at gøre det på grund af, at man opnår nogle ting, som man ikke kan opnå på anden måde, og så må de også sætte grænsen for, hvornår aborten kan finde sted.

Addi Andersen (CD):

I CD er det kutyme at se på de fleste ting ud fra en sund fornuftsbetragtning, men det er sikkert svært for os alle, når vi bevæger os ind på det etiske område. Og de fleste naturvidenskabelige forskere vil holde sig til, at grundforskningen principielt skal være fri, og at grundforskning specielt i kloning kan bane vej for ny viden, der kan føre til en bedre behandling af alvorlige sygdomme, og det formål er i sig selv af en værdi, som man ikke skal se bort fra. Men de fleste af os så med undren og nogle måske med afsky på vidunderet Dolly, da hun blev præsenteret på tv verden over.

I CD har vi den indstilling, at grundforskningen skal være fri, når der er tale om frihed under ansvar. Men et eller andet sted må der være en grænse for, hvad der er acceptabel forskning, og den grænse er allerede sat ét sted, for vi alle er enige om det forbud, der er imod at forske i og anvende kloning på mennesker.

Og hvis forskning i kloning på dyr skal være tilladt, går det etiske alarmberedskab i gang, og CD mener, at det er nødvendigt at finde egnede instrumenter, der sikrer, at vi reelt ikke havner på en glidebane.

Det nemmeste ville være et totalt forbud, og det kan vi indføre ved dansk lov. Men hvis det

blot betyder, at resten af verden kører videre uden os, og at vi mister indflydelse i de internationale fora, som skal fastsætte nogle helt nødvendige spilleregler, ville det være ensbetydende med, at dansk forskning kom til at sakke agterud.

Det ville måske også være at tangere det dobbeltmoraliske, for hvis det er andre landes forskning, der fører til, at ny sygdomsbehandling kan tages i brug, så siger vi vel ikke nej, fordi vi selv har afskrevet den forskning, der lå til grund.

Derfor kan CD tilslutte sig at tillade forskning i kloning på dyr, men alene i forskningssammenhæng og ikke i husdyrproduktionen og under den udtrykkelige forudsætning, at der bliver igangsat initiativer til overvågning af den bioteknologiske forskning, og at der arbejdes for at opnå internationale aftaler.

Herefter deler vandene sig i CD's gruppe, idet tre medlemmer mener, at forsøg med voksenkloning ikke må resultere i færdigudvikling af individer, mens to medlemmer mener, at denne begrænsning er for vidtgående.

Tre i CD's gruppe kan således stemme for det af Socialdemokraterne m.fl. fremsatte forslag om motiveret dagsorden, mens to tilslutter sig den af Venstre m.fl. foreslåede dagsorden.

Ole Donner (DF):

Jeg vil starte med at takke de to ministre for deres besvarelser af forespørgslen. Men besvarelserne var jo forholdsvis korte og bar tydeligt præg af, at de to ministre er lige så usikre på dette område som mange af Folketingets medlemmer. Og udtalelserne fra Det Etske Råd viser, at man også dér er meget usikker på, hvordan man bør tackle problemerne.

I Dansk Folkeparti har vi også diskuteret sagen, og vi er enige om, at der her er tale om et meget følsomt område, for på den ene side går man ind for, at der skal forskes på alle områder, som kan gavne almenvellet, men på den anden side er det svært at acceptere, at nogle etiske grænser overskrides.

Det er også sjældent, man her i Folketinget kommer med to dagsordensforslag, som i den grad ligner hinanden til forveksling som de to forslag, der i de seneste dage har været til forhandling mellem partierne. For den dagsorden, som fru Sonja Mikkelsen har stået for indholdet af, indeholder kun én sætning, der ikke er indeholdt i den anden dagsorden, nemlig at Folketinget opfordrer regeringen til »at sikre, at forsøg med voksenkloning begrænses og således ikke resulterer i færdigudviklede individer«.

Og problemerne omkring voksenkloning er netop et af de punkter, der flere steder er rejst som et etisk problem, som tilsyneladende er stort nok til at dele folketingsmedlemmerne i to halvdele, og det er selvfølgelig vigtigt at sikre sig, at der ikke pludselig foretages voksenkloning i Danmark, inden man har et afklaret forhold til, om man vil det eller ej.

Derfor er Dansk Folkeparti medforslagsstiller til den dagsorden, som fru Sonja Mikkelsen har foreslået. Og vi støtter selvfølgelig dagsordenen, men vi er absolut ikke låst fast på, at det er den endelige løsning, der er fundet, og derfor er vi parate til igen at tage en debat om kloning, når der kommer nye ting frem.

Efter vores mening er det også et problem, at politikere blander sig i forskningen, som efter vores mening helst skal foregå frit, for at man kan få de bedste resultater.

Og vi mener, at det er godt, at der er fuld enighed om, at der ikke må forskes i kloning af mennesker, for ellers er man efter vores mening for langt ude, for så kommer man ind på et område, hvor man ligefrem overtager en skaberrolle, og det må være forkert at gå så langt.

På trods af, at det er en overordentlig følsom debat, er det godt at tage fat på den, og vedtagelsen af dagsordenen i dag vil trods alt give visse retningslinjer for den kommende tid, for der er faktisk en lang række ting, som vil blive underlagt visse spilleregler. Og vi er tilhængere af, at man skal arbejde for internationale regler og aftaler på området, sådan at man kan sikre verden imod menneskekloning, som frembringer et skræmmebillede, ligesom der også bør være bestemte regler for, hvorledes kloning af dyr skal foregå.

Og det er godt, hvis vi i fremtiden kan sikre, at der bliver informeret om den bioteknologiske forskning og anvendelsen af bioteknologi vedrørende kloning og genmanipulation, og der bør laves regler for disse områder. Og jeg er sikker på, at der bliver basis for en ny debat om kloning i Folketinget.

Derfor er vi i Dansk Folkeparti meget spændte på den næste store debat om kloning her i Folketinget, og vi tror, det meget let kan blive en debat, hvor partierne stiller medlemmerne frit, og derfor forudser vi, at der næste gang vil blive stemt endnu mere på kryds og tværs i Folketingssalen, end tilfældet er denne gang.

Kjeld Rahbæk Møller (SF):

Jeg er medforslagsstiller til et af de to dagsordensforslag, der er blevet forelagt her i dag, og det vil jeg og hr. Jørn Jespersen stemme for, og da vi således stemmer anderledes end de øvrige medlemmer af gruppen, vil jeg begrunde, hvorfor vi gør det:

Begge de to dagsordensforslag er gode, og de er jo også næsten ens. Der er dog én forskel: regeringens dagsorden vil tillade, at der forskes i voksenkloning ved, at der sættes et klonet æg op i en ko, men tillader ikke, at ægget faktisk resulterer i, at der kommer en kalv ud af det, og det føler jeg er en ulogisk og uforståelig bestemmelse.

Dollys fremkomst har vakt røre over hele verden, og det er velbegrundet, men der er grund til at slå fast, at det ikke er selve Dolly, der er så skrækindjagende, for Dolly er et ganske almindeligt, fredsommeligt får, som de journalister, der var ovre at se på det, udtrykte det. Det, der er skrækindjagende, er de perspektiver, der ligger i, at man kan bruge denne teknik på mangfoldige andre områder.

Derfor forstår jeg egentlig godt, at der i denne sal er mange medlemmer, der ønsker at stoppe det hele, for ingen af os har været helt skrædsikre, og jeg har også den fornemmelse, at det måske var det klogeste simpelt hen at sige stop, for som bekendt har en glidebane ingen trappetrin, som det blev sagt.

Det er ikke det standpunkt, jeg har valgt, men jeg forstår standpunktet.

Og det er jo heller ikke det standpunkt, regeringen har valgt, for regeringen har valgt at sige, at der godt må klones og sættes klonede æg op i en ko, bare der kommer en abort ud af det. Men der er to ting galt med det standpunkt.

Det ene er, at det angiveligt skulle beskytte forskningsfriheden, for sagen er jo, at man ikke ved, om forskningen egentlig er lykkedes, før man ser, om der faktisk er kommet et levedygtigt individ ud af det, og derfor vil det i praksis stoppe forskningen herhjemme.

Det andet er, at det fokuserer forkert, for som jeg sagde før, er det ikke det enkelte klonede individ, der er specielt skrækindjagende – for det er ganske almindeligt – men perspektiverne for, hvad man vil bruge det til. Og derfor er det forkert at fokusere på den katastrofe, at der lige pludselig skulle stå en klonet kalv i en dansk stal, for det er ikke det, der er problemet. Problemet er, at der måske pludselig står masser af klonede kalve i masser af danske stalde. Så har

vi et problem, men det forbyder begge dagsordener.

Under debatten har der også været det argument, at hvis det nu blev tilladt, at disse dyr blev født, ville man sikkert begynde at bruge dem til at producere medicin, men det er en misforståelse. Der findes ganske vist nogle steder i verden gensplejsede dyr, der kan producere medicin i deres mælk, og det er meget muligt, at der vil være interesse for at klonе disse dyr, men de dyr, man har på Fovlum, er altså ikke gensplejsede, og det er helt sikkert, at de klonede dyr, der måtte blive født derovre, ikke vil give en dråbe medicin i deres mælk.

Flere af de socialdemokratiske ordførere har sagt, at Danmark har chancen for at blive foregangsland igen, sådan som vi var det i gensplejsningens begyndelse, hvor vi i øvrigt var ganske aktive i den proces, som flere af de tilstedeværende vil huske, og jeg tror, det er rigtigt, og jeg tror, det er nævnt i begge dagsordener, at det vil ske, men lige netop den passus, som skiller de to dagsordener, vil med garanti ikke sætte sig internationalt spor.

Sonja Mikkelsen (S):

Det har været en meget interessant debat at lytte til, for det er ikke hver dag, man her i Folketinget drøfter spørgsmålet om livets begyndelse og etiske grænser for, hvad der er en acceptabel måde at få ny viden på. Jeg tror, det er nyttigt, at vi en gang imellem har mulighed for at få den type diskussioner.

Den diskussion, der specielt har været tale om her, er selvfølgelig affødt af, at der er forskellige opfattelser af, hvor langt forskerne skal have lov at gå i deres eksperimenter for at opnå viden. Langt de fleste af indlæggene afspejler, at der i virkeligheden er en meget bred enighed om, hvordan vi skal følge med i den forskning, vi her har med at gøre, at vi har brug for at følge med, og at vi har brug for at få et system, et organ, en metode til at sikre, at vi får viden så tidligt i processen, at vi også har mulighed for at gribe ind, hvis vi mener, at forskningen foregår på en måde, som krænker samfundets etiske normer.

Det er vigtigt, at vi er enige om, at vi får en sådan mulighed for at følge forskningen fremover. Her er det en opgave for regeringen at komme med et udspil i den kommende folketingssamling, som Folketinget kan tage stilling til.

I den sammenhæng vil jeg gerne understrege det, som også mange af ordførerne har været inde på, nemlig at den grænse, vi sætter her i dag, ikke nødvendigvis er en endegyldig grænse, som aldrig kan flyttes. Vi er opmærksomme på behovet for en dialog og appellerer til forskerne om, at de vil medvirke i en dialog om, hvilke perspektiver der er i forskningen, og hvilke metoder der kan tages i anvendelse for at opnå afgørende viden om livets begyndelse i denne sammenhæng.

Det lægger op til en invitation til fornyet debat i Folketinget om de etiske grænser for forskningen, og det er der vist åbenhed over for og interesse for fra langt de fleste ordførere. Det giver to af dagsordensforslagene også udtryk for. Jeg synes, at netop den åbenhed, som Folketinget her viser, er vigtig at få understreget, og jeg håber, at forskerne lytter til den.

Der har ikke været nogen problemer med at få konstateret, at vi her i Danmark har et forbud mod at forske i eller anvende kloning på mennesker. Deri ligger en begrænsning for forskerne. Vi har altså et eller andet sted alle sammen et behov for at sætte grænser for, hvad der kan forskes i, og hvilke metoder der kan tages i anvendelse. Det, vi så har drøftet, er, hvor den grænse går.

Vi kan konstatere, at vi i Folketinget er enige om, at kloning på dyr udelukkende må ske i forskningssammenhæng. Her tror jeg, det er vigtigt endnu en gang at få understreget, som jeg også gjorde det ved fremsættelsen af dagsordensforslaget, at alle typer af kloningsforskning kan foregå. Der er ingen grænser for embryoforskning, som der undervejs i debatten blev rejst lidt tvivl om. Der er ingen grænser for embryoforskning i den dagsorden, som jeg er medforslagsstiller til. Den eneste begrænsning, der vil blive tale om, når flertallet stemmer denne dagsorden igennem, er en helt særskilt stillingtagen til voksenkloning.

Hr. Steen Gade sagde, at voksenkloning kræver en særlig stillingtagen, og her skilte vanderne. Det mener Venstre, De Konservative, hr. Rahbæk Møller fra SF og Fremskridtspartiet ikke. Men den afgørende forskel er, at man ved voksenkloning ikke længere bruger to individer til at formere et nyt væsen, men alene gør det ud fra ét individ. Det er deri, forskellen består, og det er det, der har udløst ønsket om at sætte grænsen for forskernes eksperimenter lige netop dér.

Her tror jeg også, det er vigtigt at understrege, at vi allerede har organer, som kan tage stilling til, hvad der er etisk forsvarligt, og hvad det dyrevelfærdsmæssigt er forsvarligt at bruge dyr til i forhold til den viden, vi kan opnå. Vi har Dyreforsøgsudvalget, og vi har Dyreetisk Råd, som også hr. Bent Hindrup Andersen var inde på, som nødvendigvis er dem, der må rådgive om, hvor langt voksenkloning kan bevæge sig, før man skal stoppe eksperimenterne, dels af hensyn til den rugemor, der må være tale om, og dels af hensyn til det foster, man arbejder med. Det er ikke noget, som vi i Folketinget vil være i stand til at tage stilling til.

Der er også enighed om, at man ikke skal tage kloning på dyr i anvendelse i husdyrproduktionen. Hermed har vi sendt et klart signal om, at det ikke er af den årsag, man skal forske på dette område, men at det primært er for at få viden om livets begyndelse og dermed måske endda et afgørende bidrag til, at vi får mulighed for at gennemføre behandling af mennesker, der kan helbredes ved hjælp af genterapi.

Der er enighed om, at vi skal arbejde for en international aftale om forbud mod kloning af mennesker og om regler for kloning af dyr svarende til dem, vi nu vedtager her i Danmark. Jeg tror, det er utrolig vigtigt, at vi meget hurtigt kommer i gang med den proces, og jeg vil gerne appellere til ministrene om, at man kommer hurtigt i gang med den, også fordi man i de internationale fora fornemmer, at der er en parathed til at tage drøftelser om dette spørgsmål.

Der også en meget bred enighed om spørgsmålet om åbenhed og information til offentligheden. Det er en forudsætning for, at ikke bare vi her i Folketinget, men også befolkningen som helhed kan tage stilling, forstå og følge med, og at vi dermed på den måde kan afværge det, man kan kalde informationschokket, når der pludselig er sket et gennembrud på forskningsområder, som man slet ikke anede, der foregik forskning på.

Det er utrolig vigtigt, at også vores forskere er opmærksomme på, at de har en forpligtelse og et ansvar. Jeg fornemmede også, at det var en bevidsthed, der var til stede hos forskerne, da vi havde høringen den 9. april om kloning på dyr.

Med disse bemærkninger vil jeg glæde mig over, at vi er kommet de skridt videre her i Folketinget, og at vi samtidig har sagt, at det næste og sidste gang, vi har en drøftelse af dette spørgsmål. Vi er parat til at tage drøftelserne

efterhånden, som der måtte vise sig ny viden og nye vinkler, som vi i dag ikke har kunnet tage stilling til.

Hermed sluttede forhandlingen.

Formanden:

Som tidligere nævnt vil afstemningen om de fremsatte forslag om motiveret dagsorden blive foretaget i mødet i morgen.

Den sidste sag på dagsordenen var:
20) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 121:

Forslag til folketingsbeslutning om forbud mod kommunal støtte til Tvindskoler eller tidligere Tvindskoler, der er omdannet til nye skoler.

Af Kirsten Jacobsen (FP) m.fl.
 (Fremsat 15/4 97).

Formanden:

Da den foregående forespørgselsdebat er blevet afsluttet noget hurtigere end forventet, har vi endnu ikke socialministeren og heller ikke forslagsstilleren i salen, og derfor skal jeg afbryde mødet i 10 minutter. Det genoptages i dag kl. 19.45.

Mødet udsat kl. 19.34

Mødet genoptaget kl. 19.45

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Socialministeren (Karen Jespersen):

Det forslag, som vi nu skal behandle, går ud på, at forslagsstillerne mener, at det ikke længere skal være muligt for kommunerne at give støtte til tidligere Tvindskoler. Forslagsstillerne er imod, at vi på den ene side har stoppet statslige og kommunale tilskud efter skoleloven, men at det fortsat er muligt for kommunerne at støtte de selv samme skoler efter bistandslovens regler.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Fortsættelse af forespørgsel nr. F 64 [afstemning]:

Forespørgsel til forskningsministeren og justitsministeren [om udviklingen inden for kloningsteknologien].

Af Sonja Mikkelsen (S), Helen Beim (S), Henning Urup (V), Christian Mejdahl (V), Grethe Rostbøll (KF), Lene Espersen (KF), Kjeld Rahbæk Møller (SF), Margrete Auken (SF), Henrik Svane (RV), Niels Højland (FP), Bent Hindrup Andersen (EL), Addi Andersen (CD) og Ole Donner (DF).

(Forespørgslen anmeldt 18/4 97. Fremme af forespørgslen vedtaget 24/4 97. Første del af forespørgslen (forhandlingen) foretaget 22/5 97. Forslag om motiveret dagsorden nr. D 114 fremsat 22/5 97 af Sonja Mikkelsen (S), Steen Gade (SF), Henrik Svane (RV), Bent Hindrup Andersen (EL) og Ole Donner (DF). Forslag om motiveret dagsorden nr. D 115 fremsat 22/5 97 af Henning Urup (V), Grethe Rostbøll (KF), Kjeld Rahbæk Møller (SF) og Niels Højland (FP)).

Formanden:

Forhandlingen er afsluttet, og vi går derfor til straks til afstemning.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 114 af Sonja Mikkelsen (S), Steen Gade (SF), Henrik Svane (RV), Bent Hindrup Andersen (EL) og Ole Donner (DF) (se forrige møde) vedtoges med 61 stemmer (S, SF, RV, EL, CD, DF og Birthe Rønn Hornbech (V)) mod 53 (V, KF, FP, Jørn Jespersen (SF), Kjeld Rahbæk Møller (SF) og Addi Andersen CD).

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 115 af Henning Urup (V), Grethe Rostbøll (KF), Kjeld Rahbæk Møller (SF) og Niels Højland (FP).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Afgørelse af forslag om udvalgshenvisning af beslutningsforslag nr. B 121:

Forslag til folketingsbeslutning om forbud mod kommunal støtte til Tvindskoler eller tidligere Tvindskoler, der er omdannet til nye skoler.

Af Kirsten Jacobsen (FP) m.fl.

(Fremsat 15/4 97. Første behandling 22/5 97).

Formanden:

Der blev i går under forhandlingen stillet 2 forslag om udvalgshenvisning, idet fru Jytte Madsen stillede forslag om, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Socialudvalget, mens fru Kirsten Jacobsen stillede forslag om henvisning til Uddannelsesudvalget. Der må derfor foretages en afstemning om, hvilket af disse udvalg forslaget skal henvises til. Hvis det ønskes, vil der være adgang til en forhandling på korte bemærkninger for at motivere udvalgshenvisning. Og dér har hr. Bruno Jerup bedt om ordet.

Forhandling

Bruno Jerup (EL):

Enhedslisten har overhovedet ingen ønsker om at deltage i den heksejagt, som en del af Folketinget har sat sig for i forhold til tidligere Tvindskoler og deres ledere. Vi havde sådan set helst set, hvis det kunne lade sig gøre, at vi kunne henvise det til Udvalget for Heksejagt og Særlovgivning. Sådan et har vi ikke. Så vil vi helst henvise det til skraldespanden. Det går nok heller ikke, men af mangel på bedre vil vi så støtte regeringens indstilling og sende det i Socialudvalget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Det af Jytte Madsen (S) stillede forslag om at henvise beslutningsforslaget til Socialudvalget vedtoges, idet 93 (S, V, KF, RV, EL, CD og DF) stemte for, 12 (SF, FP og Sonja Albrink (CD)) imod.

Dermed bortfaldt det af Kirsten Jacobsen (FP) stillede forslag om at henvise beslutningsforslaget til Uddannelsesudvalget.